Raadsinformatiebrief

Betreft	: Tussentijdse feitelijke informatie over afval
Van	: Wethouder van der Schoot
Ten behoeve van	: Agendapunt 5 b Adviescommissie Ruimte dd. 8 april 2021
Dd	: 7 april 2021

Op 24 september 2020 heeft uw Raad besloten om ons afvalbeleid in twee stappen drastisch te veranderen om versneld de gewenste doelstellingen te bereiken. Dit was het voorlopige sluitstuk van een jarenlange politieke discussie. Voorzien is een evaluatie van de eerste stap die dit jaar wordt gezet, aan het einde van dit jaar.
Nu, circa 3 maanden na invoering, staat het onderwerp opnieuw op de politieke agenda. Dit naar aanleiding van signalen van effecten waarover eerder in de besluitvorming expliciet is gesproken. Het gaat daarbij met name om het aangepaste ophaalbeleid van de Kringloopwinkel, de kostendrempel van de milieustraat voor inwoners met een minimuminkomen en indrukken van toegenomen afvaldumpingen en meer zwerfafval.

Ten behoeve van de behandeling in de Opiniecommissie Ruimte van a.s. donderdag zetten wij enkele feiten op een rij.

Nieuwe afvalbeleid
Voor het ophalen van afval aan huis gaan wij per 1 januari 2022 over op betaling per lediging.
Per dit jaar hebben wij een ander ophaalschema ingevoerd en de standaard-kliko's van 240 kg vervangen door kleinere van 140 kg. En de PMD-kliko's worden niet meer ingezet.
De Kringloopwinkel hanteert een ander ophaalbeleid met betrekking tot onbruikbare huisraad en de milieustraat heeft de tarieven marktconform verhoogd en daarmee in lijn gebracht met andere gemeenten.

Aanleiding
De aanleiding voor het nieuwe afvalbeleid is drieledig: zuinig met grondstoffen omgaan vanuit onze intrinsieke duurzaamheidsambitie, de landelijke doelstellingen om het afvalgebruik sterk te reduceren en beter te scheiden, stoppen van de verliezen en de afvalverwerking weer kostendekkend maken.

Invloed van Covid '19 maatregelen
2020 Is door de Covid'19 maatregelen een a-typisch jaar. Ook voor de afvalverwerking. De maatregelen hebben hierop allerlei effecten zoals: meer restafval door thuiswerken en minder mogen uitgaan; meer zwerfafval door verspreid consumeren; verhoogde toestroom op de milieustraat.

Introductie van de eerste stap

Het nieuwe ophaalschema wordt inmiddels toegepast:

Afval	2020	2021	2022
Restafval (grijs)	1 * 3 weken	1* 3 weken	1* 3 weken
GFT	1* 2 weken	1*2 weken	1*2 weken
pmd	1* 3 weken	1*2 weken	1*2 weken
Restafval hoogbouw	Onbeperkt inwerpen	10 * per maand	10 * per maand

De omwisseling van de restafval- en gft-containers loopt. Naar verwachting is dit half april afgerond. Inzameling van PMD in het buitengebied en Geffen gebeurt inmiddels met zakken in plaats van containers. De software van de ondergrondse inzamelcontainers is aangepast aan gelimiteerde inworpen. Gestart is met de vervanging van ondergrondse restafvalcontainers die op privéterrein staan of waar geen slot op zit (circa 35 stuks).

Reacties inwoners

Naast de reacties in de media en die welke aan uw raad zijn toegezonden, hebben wij de volgende circa 150 schriftelijke reacties/bezwaarschriften van inwoners ontvangen. Wij hebben daarop telefonisch en/of schriftelijk gereageerd.

<u>Inhoudelijke reacties</u>

- Het merendeel geeft aan het niet eens te zijn met de 140 liter restafvalcontainer. Zij willen de 240 liter restafvalcontainer terug of vragen om extra restafvalcontainers. Hogere kosten vinden zij geen probleem.
- Diverse inwoners geven aan dat zij een aparte regeling willen voor gescheiden/samengestelde gezinnen ivm co-ouderschap. Periodiek bestaat dan het gezin uit 6 personen of meer.
- Op het adres is sprake van twee huishoudens ivm een inpandige zorgwoning.
- Enkele bezwaarmakers willen een grotere container voor het storten van afval afkomstig van bedrijfsactiviteiten aan huis. Bijv. gastouder, vakantiehuis, inpakwerk, bedrijfswoning met bedrijfsgebouw.
- Enkelen stellen dat de afvalcontainer hun eigendom is.
- Enkele inwoners die recht hebben op een 240 liter restafval vragen naar een kleinere, 140 liter restafvalcontainer.
- Het verdwijnen van de pmd container in het buitengebied zorgt voor meer zwerfafval door wegwaaien van de pmd zakken.
- Ontevredenheid over het verhogen van de belasting in combinatie met het bieden van minder service.

Antwoord gemeente Oss op ingediende reacties

- Wij bieden geen extra of grotere restafvalcontainers aan. Dit past niet in de beoogde doelstellingen. Uit onderzoek blijkt dat als afval goed gescheiden wordt een 140 liter restafvalcontainer toereikend is.
- Iedereen heeft het aanbod ontvangen voor een gratis en persoonlijk afvalscheidingsadvies. Hiervan is geen gebruik gemaakt.
- De accountmanager bedrijfsafval heeft contact opgenomen met inwoners bij wie sprake is van bedrijfsafval. Er is een offerte aangeboden voor het ophalen van bedrijfsafval.
- Alleen zorgwoningen die als zodanig geregistreerd staan in de BAG worden gezien als een huishouden. Zij ontvangen een individuele gft en restafvalcontainer en betalen hier ook afvalstoffenheffing voor.
- Er is een onderzoek ingesteld naar het eigendom van de containers. Hieruit blijkt dat inwoners geen eigenaar zijn van de container (vnl. Geffen en vml. gemeente Lith).

Hoeveelheid afval

Volgens de Afvalmonitor is de hoeveelheid huishoudelijk restafval in onze gemeente in 2020 met 18 kg fors gestegen. Dit is een landelijke trend. Zie ook bijgaand artikel in het Brabants Dagblad van 6 maart (*bijlage*). Daarmee zijn wij nog verder afgekomen van de doelstelling om zo snel mogelijk alsnog de doelstelling van 100 kg voor 2020 te realiseren. Het scheidingspercentage is met 0,9 % licht gestegen.

De inwoners in Oss hebben in 2020 gemiddeld 726 kilo per inwoner aan afvalstoffen geproduceerd. Dit is 49 kilo meer ten opzichte van 2019. Er is een scheidingspercentage van 72 % gehaald in 2020 (512 kg pp).

	Vang Ambitie 2020	Werkelijk resultaat Oss 2019	Werkelijk resultaat Oss 2020
Hoeveelheid restafval per inwoner	100 kilo	196 kilo	214 kilo
Hergebruikspercentage	75 %	71 %	72 %

Illegale stortingen

Er wordt veel gesproken over illegale stortingen en dumping van materiaal. Dit zou sterk zijn toegenomen door de tariefsverhoging bij de milieustraat. Ons gemeentelijke meldingssysteem (KCC) over het 1ste kwartaal (januari t/m maart) van de jaren 2019, 2020 en 2021 bevestigt dat echter niet. Het is te vroeg om daaruit conclusies te trekken. Wij volgen dit nauwlettend. Recent berichtte het Brabants Dagblad dat in enkele grote Brabantse steden wel een forse toename wordt gesignaleerd.

Kwartaal 1	2019	2020	2021	Toelichting
Illegale stortingen	138	142	131	Vergelijkbaar gemeld/geregistreerd
Ergernissen bouw/sloop/materialen op aan de weg	99	158	142	Vergelijkbaar

Zwerfafval

Zoals wij al eerder hebben gemeld, is zwerfafval al langer een groeiend probleem. Ons gemeentelijke meldingssysteem (KCC) over het 1ste kwartaal bevestigt dat. Voor een deel is dat toe te schrijven aan de Covid'19- maatregelen.

Kwartaal 1	2019	2020	2021	Toelichting
Zwerfvuil	589	957	1320	Forse toename 2020 en opnieuw 2021: effect iig van corona-maatregelen, fastfood buiten

Duurzaamheidsplein Oss (brengen van Afvalstoffen)

Het Duurzaamheidsplein bestaat uit:

1) Gemeentelijke milieustraat
2) Demontagehal
3) Kringloopwinkel

1 Milieustraat

De belangrijkste wijzigingen met ingang van dit jaar zijn :

Verhogingen van de tarieven.

De tarieven zijn aangepast aan de werkelijke verwerkingsprijzen en in overeenstemming gebracht met de milieustraten in de omgeving. Daarnaast zijn er diverse afvalstoffen die de inwoners in Oss gratis kunnen inleveren en die bij andere gemeenten geld kosten.

Afvalstroom	*Tarief Bernheze 2021*	*Tarief Land van Cuijk[x] 2021*	*Tarief Meijerijstad 2021*	*Tarief Oss 2021*
Restafval per m^3	20	30	60	20
Bouw en sloopafval per m^3	20	15	35	30
Geïmpregneerd hout per m^3	20	30	15	20
Overig hout per m^3	20	15	15	15
Afvalstoffen per stuk				
Autobanden met velg	10	Geen inname	5	7.50

Matras	10	30	10	10

[x] betreft gemeenten Grave, Boekel ,Mill en Sint Hubert, Sint Anthonis, Boxmeer en Cuijk

Vervallen gratis storten tot 2 m^3

Tot dit jaar konden inwoners gratis afval storten met een max van 2 m^3. Ongeacht het soort materiaal wat zij aanbieden. Met ingang van dit jaar is bepalend het soort afvalstof en de aangeboden hoeveelheid.

Gratis storten is nog steeds mogelijk voor Grof tuin- en snoeiafval, Oud papier en karton, PMD, Textiel en schoenen, Verpakkingsglas, Vlakglas, Klein Chemisch Afval, Incontinentiemateriaal, Afgedankte Electrische en Elektronische Apparaten, Harde Kunststoffen, Ferro en Non-ferro, Asbest (mits met sloopvergunning OMV), Autobanden zonder velg, Piepschuim (EPS), Frituurvet en – olie.

Legitimatie controle voor iedereen die het Duurzaamheidsplein Oss bezoekt.

Het Duurzaamheidsplein is bestemd voor inwoners van de gemeente Oss en Landerd. Bezoekers moeten middels legitimatie aantonen dat zij afkomstig zijn uit Oss of Landerd.

Bezoekersaantallen.

De grote toestroom van bezoekers van de milieustraat is door het jaar heen volop in het nieuws geweest. Er was in 2020 een duidelijk corona-effect merkbaar en aan het eind van het jaar hebben bezoekers geanticipeerd op de komende tariefsverhoging. De grote opruiming in 2020 lijkt zijn weerslag te hebben gehad op de eerste maanden van dit jaar.
In onderstaande tabellen is de vergelijking gemaakt tussen 2020 en 2019. Het betreft hier zowel inwoners van de gemeente Oss als gemeente Landerd.

	Bezoekers 2021	Bezoekers 2020	Bezoekers 2019
Januari	4.500	9.522	6.804
Februari	4.530	8.776	6.545
Maart		11.747	8.754
April		15.109	9.958
Mei		15.210	10.262
Juni		11.323	9.502
Juli		12.684	10.478
Augustus		9.443	10.894
September		10.003	8.379
Oktober		11.695	10.201
November		9.630	9.008
December		11.752	9.151
Totaal	**9.030**	**136.894**	**109.936**

Afvalhoeveelheden Duurzaamheidsplein Oss

Afvalstromen Duurzaamheidsplein Oss			
	2019	**2020**	**verschil tov 2019**
Restafval	2.332.022	3.650.235	**36,11%**
BSA (Bouw- en sloopafval)	772.069	1.224.090	**36,93%**
Dakbedekking (bitumineus)	194.868	271.641	**28,26%**
Autobanden	44.208	57.659	**23,33%**
Vlakglas (schoon)	186.120	218.917	**14,98%**
Puin	6.938.767	7.573.276	**8,38%**
Tapijt	193.231	224.434	**13,90%**
Piepschuim (EPS)	8.075	10.410	**22,43%**
Vet	9.746	11.633	**16,22%**
Papier en karton	515.112	661.839	**22,17%**
KCA	107.320	172.810	**37,90%**
Metaal	476.567	590.027	**19,23%**
Harde plastics	177.421	214.393	**17,25%**
A- en B-hout	5.074.359	5.836.241	**13,05%**
Grond	2.624.834	2.844.084	**7,71%**
Blad / Tuin / Takken & Struiken	6.051.465	6.279.326	**3,63%**
E-Waste	543.248	701.585	**22,57%**
C-hout (geimpregneerd)	390.104	427.124	**8,67%**
Gips	372.266	411.583	**9,55%**
Matras	100.737	137.551	**26,76%**
Asbest	125.857	139.685	**9,90%**
PMD in zakken		76.199	

Hoeveelheden in Kilo

2. Demontagehal.

In november 2019 is gestart met het demonteren van wit- en bruingoed en huisraad. Hiervoor zijn onder andere contracten aangegaan met WE-cycle en Herso circulaire houtverwerkers. De vrijkomende materialen worden als grondstof hergebruikt in nieuwe producten.
De werkzaamheden in de demontagehal (net als op het gehele Duurzaamheidsplein) worden uitgevoerd door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt**.** In 2020 is het Duurzaamheidsplein officieel erkend als leerbedrijf voor niveau MBO 1 en MBO 2
Tijdens corona zijn met inachtneming van de regels de werkzaamheden doorgegaan.

De cijfers van 2020 zijn:

Werkplaatsen	16 + 2 stagiaires per dag
Verwerkt tonnage wit en bruingoed	1171 ton
Ontvangen vergoeding	€ 128.825

3. Kringloopwinkel Maasland.

De Kringloopwinkel is een deel van het jaar dicht geweest. Er is een verzoek gedaan om financiële steun. Daarom is de periodieke betaling vervroegd uitbetaald. Dit is voldoende gebleken om de financiële problemen op te lossen.

Het Jaarverslag van het Kringloopbedrijf 2020 is er nog niet. Men heeft al wel aangegeven dat een groot deel van het ingezamelde materiaal niet verkoopbaar is. De niet verkoopbare materialen werden door het kringloopbedrijf tot dit jaar gratis gestort op de milieustraat.
In 2021 zijn in het kader van de nieuwe poorttarieven de ophaalcriteria van het kringloopbedrijf gewijzigd. Dit om te voorkomen dat inwoners het kringloopbedrijf gebruiken om gratis van hun afval af te komen. Als zij zelf hun afval aanbieden bij de milieustraat moeten zij daarentegen volgens de nieuwe tarifering betalen. Het Kringloopbedrijf haalt huisraad op mits 70 % herbruikbaar is.

Nascheiding
Voor de stand van zaken van het initiatief tot nascheiding van restafval naast bronscheiding dat wij samen met een aantal andere gemeenten hebben lopen, verwijs ik u naar de betreffende raadsinformatiebrief van 16 maart jl.

Financiën.
In verband met de tekorten op de afvalverwerking is de afvalstoffenheffing (ASH) voor 2020 met 15 % verhoogd. Voorzien werd dat hiermee een deel van de stijgende kosten kon worden gedekt. Voor het voorziene resterende tekort is ervoor gekozen om dit zo nodig te dekken uit de algemene reserve van het grondbedrijf.
De voorlopige jaarcijfers 2020 duiden erop dat door incidentele voordelen geen beroep hoeft te worden gedaan op deze onttrekking.

Uit de recent gepubliceerde cijfers van Coelo blijkt dat ondanks de tariefstijging van onze afvalstoffenheffing 2021 we dit jaar voor de standaard-tarieven € 7 onder het landelijk gemiddelde blijven. Onze totale gemeentelijke lastendruk ligt € 37 onder het landelijk gemiddelde.

Bijlage Afvalmonitor

2020	
Restafval	
restafval- huis aan huisinzameling	16.086.270
GHRA - duurzaamheidsplein	3.650.235
Restafval totaal	**19.736.505**
Huis aan huis inzameling	
GLAS	2.028.030
PMD huishoudelijk incl. ondergrondse	2.304.820
Papier en karton	4.269.362
textiel totaal	459.774
GFT Huishoudelijk	10.080.200
Gescheiden inzameling huis aan huis	**19.142.186**
Duurzaamheidsplein	
BSA (Bouw- en sloopafval)	1.224.090
Dakbedekking (bitumineus)	271.641
Autobanden - MIL historisch vanaf 31-12-2020	57.659
Vlakglas (schoon) - MIL	218.917
Puin	7.573.276
Tapijt	224.434
Piepschuim (EPS)	10.410
Vet	11.633
Papier en Karton	661.839
Huisraad	403
KCA	172.810
Metaal	590.027
hardeplastics	214.393
A- en B-hout	5.836.241
Grond	2.844.084
Blad / Tuin / Takken & Struiken	6.279.326
E-Waste	701.585
C-hout	427.124
Gips	411.583
matras	137.551
Asbest	139.685
PMD milieustraat	76.199
Gescheiden afvalstromen Duurzaamheidsplein	**28.084.911**

2020	
totale hh afval in kg	**66.963.602**
Scheidingspercentage Duurzaamheidsplein Oss	**88,5%**
Scheidingspercentage totaal	**72,0%**
Totale HH afval per inwoner in kilogram	**726,14**
Totale HH gescheiden afval per inwoner in kilogram	**512,12**
Totale hh ongescheiden afval per inwoner in kilogram	**214,02**

Hoeveelheidverschil t.o.v. 2019

	2019	2020	verschil tov 2019
Restafval			
restafval- huis aan huisinzameling	15.610.900	16.086.270	**2,96%**
GHRA - duurzaamheidsplein	2.332.022	3.650.235	**36,11%**
Restafval totaal	**17.942.922**	**19.736.505**	**9,90%**
Huis aan huis inzameling			
GLAS	1.806.220	2.028.030	**10,94%**
PMD huishoudelijk incl. ondergrondse	2.084.060	2.304.820	**9,58%**
Papier en karton	4.287.410	4.269.362	**-0,42%**
textiel totaal	429.852	459.774	**6,51%**
GFT Huishoudelijk	8.980.840	10.080.200	**10,91%**
Gescheiden inzameling huis aan huis	**17.588.382**	**19.142.186**	**8,12%**
Duurzaamheidsplein			
BSA (Bouw - en sloopafval)	772.069	1.224.090	**36,93%**
Dakbedekking (bitumineus)	194.868	271.641	**28,26%**
Autobanden - MIL historisch vanaf 31-12-2020	44.208	57.659	**23,33%**
Vlakglas (schoon) - MIL	186.120	218.917	**14,98%**
Puin	6.938.767	7.573.276	**8,38%**
Tapijt	193.231	224.434	**13,90%**
Piepschuim (EPS)	8.075	10.410	**22,43%**
Vet	9.746	11.633	**16,22%**
Papier en karton	515.112	661.839	**22,17%**
Huisraad	827.962	403	**-105,23%**
KCA	107.320	172.810	**37,90%**
Metaal	476.567	590.027	**19,23%**
hardeplastics	177.421	214.393	**17,25%**
A- en B-hout	5.074.359	5.836.241	**13,05%**
Grond	2.624.834	2.844.084	**7,71%**
Blad / Tuin / Takken & Struiken	6.051.465	6.279.326	**3,63%**
E-Waste	543.248	701.585	**22,57%**
C-hout	390.104	427.124	**8,67%**
Gips	372.266	411.583	**9,55%**
matras	100.737	137.551	**26,76%**
Asbest	125.857	139.685	**9,90%**
Nascheiding ghra-divers	842.785		
PMD- milieustraat		76.199	
Gescheiden afvalstromen Duurzaamheidsplein	**26.577.121**	**28.084.911**	**6,93%**

Totaaloverzicht

	2019	2020	% verschil	
Totale hoeveelheid afval in kg	**62.108.425**	**66.963.602**	**7,25%**	
Scheidingspercentage Duurzaamheidsplein Oss	**91,93%**	**88,5%**	**-3,44%**	
Scheidingspercentage totaal	**71,11%**	**72,0%**	**0,89%**	
Totale HH afval per inwoner in kilogram	**677,41**	**726,14**	**6,71%**	**+ 48,73 kilo**
Totale HH gescheiden afval per inwoner in kilogram	**481,71**	**512,12**	**5,94%**	**+ 30,42 kilo**
Totale HH ongescheiden afval per inwoner in kilogram	**195,70**	**214,02**	**8,56%**	**+ 18,32 kilo**

AFVAL INZAMELING EN VERWERKING

Ook Brabanders moeten nog flink aan de bak

Appelschillen in de gft-bak, boterhamzakjes bij het plastic en de krant bij het oud papier. Nu onze keukens steeds meer op een kleine milieustraat beginnen te lijken, rijst de vraag: helpt het? Het antwoord is: ja. Voor de portemonnee én afvalberg. Maar we zijn er nog lang niet.

Jelle Krekels
Maartje Spieksma
Alphen/Reusel

Als je de koelkast en het gasformuis weggedenkt, kan de keuken van Roelie Wouters uit Alphen zo door voor een kleine milieustraat. Drie containers op een rij. Een voor plastic, een voor papier en een voor restafval. Daarachter een witte, langwerpige prullenbak voor luiers. Op de koelkast een bak met glas en op het aanrecht nog twee kleine bakjes. Zie hier de realiteit waarmee steeds meer Brabanders te maken hebben.

De overheid wil de berg restafval drastisch terugdringen en daarvoor moeten inwoners flink aan de bak. Gemeenten kregen een doelstelling mee van het Rijk: in 2020 maximaal 100 kilo verbrandbaar restafval per inwoner aanbieden bij afvalverwerkers. Restafval is het totaal van afval dat in de grijze container gaat (fijn huishoudelijk restafval), grof huishoudelijk restafval en verbouwingsafval, min het afval dat gemeenten nog scheiden na het inzamelen. In 2025 moet dat cijfer zelfs dalen naar 30 kilo per jaar. Het doel: zoveel mogelijk zuivere grondstoffen voor nieuwe producten, en zo min mogelijk (rest)afval waarmee niemand iets kan.

Diftar

De inwoners van Alphen-Chaam zijn massaal afval gaan scheiden sinds ze moeten betalen voor elke lediging van de grijze container. De gemeente illustreert daarmee de succesvolle opmars van het gedifferentieerd tarief (diftar). Een verzamelbegrip voor allerlei systemen waarbij inwoners betalen voor de hoeveelheid restafval die ze aanbieden.

„Onze grijze container is al drie maanden niet geleegd", vertelt Wouters trots. Plastic, metalen en drankkartons (pmd) worden gratis opgehaald, net als het groente-, fruit- en tuinafval (gft). Luiers en glas kunnen inwoners zelf weggooien in publieke containers.

Kortom: hoe beter een inwoner zijn afval scheidt, hoe minder restafval, hoe goedkoper. En dat werkt. De hoeveelheid fijn huishoudelijk restafval (datgene wat in de grijze container gaat), zakte in Alphen-Chaam binnen één jaar van 198 naar 87 kilo per inwoner.

Voor de meeste Brabantse gemeenten is die 100 kilo nog mijlenver weg. In 2019 haalden slechts 20 van de 64 gemeenten het doel. (Exclusief nascheiding. In theorie zou het kunnen dat gemeenten ingezameld afval nog laten nascheiden en alsnog onder de 100 kilo uitkomen.)

De kans dat het er in 2020 meer zijn (de getallen worden in juli verwacht) is klein. Deze krant inventariseerde de afvalcijfers over 2020 onder de vijf best en slechtst scorende gemeenten in Brabant. Bij alle (op Alphen-Chaam na) steeg de hoeveelheid restafval fors. Verklaring? Door de coronacrisis werkten veel mensen thuis. Eten bestellen werd populairder dan ooit.

Maar wie nu denkt dat Brabant het dramatisch slecht doet, heeft het mis. In heel Nederland voldoen slechts 57 gemeenten aan de doelstelling van de overheid, waarvan er dus 20 in Brabant liggen. Dat is mede te danken aan het feit dat je in steeds meer gemeenten moet betalen voor de hoeveelheid afval dat je in de grijze container gooit, zoals in Alphen-Chaam.

Betalen werkt

En dat betalen voor je afval werkt, blijkt uit onderzoek van adviesbureau IPR Normag in opdracht van Rijkswaterstaat. In 2019 produceerden inwoners in gemeenten zonder zo'n diftarsysteem gemiddeld 182 kilo fijn huishoudelijk restafval (CBS) per persoon, in gemeenten mét een diftarsysteem was dat 94 kilo.

> **Voor het verwerken van restafval betaalt een gemeente veel meer dan voor het verwerken van gft**
>
> – Corine Hoeben, onderzoeker

Maar er zijn meer voordelen. „Voor het verwerken van een ton restafval betaalt een gemeente veel meer dan voor het verwerken van bijvoorbeeld een ton gft", vertelt Corine Hoeben, onderzoeker aan de Rijksuniversiteit Groningen. „Dat is altijd al zo geweest, maar drie jaar geleden is ook nog de belasting op het verbranden van restafval met meer dan 100 procent omhooggegaan."

Nog belangrijker: inwoners voelen het in hun portemonnee. „Gemiddeld genomen althans. Een eenpersoonshuishouden zal misschien wat duurder uit zijn, maar een gezin bespaart als snel gemiddeld 64 euro per jaar", aldus Hoeben.

Kampioen afvalscheiden

De absolute 'kampioen afvalscheiden' van heel Nederland, is Reusel-De Mierden. Wie naar de cijfers kijkt, kan bijna niet anders dan concluderen dat ze daar hun afval massaal in het bos dumpen. De Kempengemeente scoort een recordlaagte van 6 kilo fijn huishoudelijk restafval per inwoner per jaar (2019). Ter vergelijking: in de slechtst scorende gemeente van Brabant, Valkenswaard, lag die hoeveelheid in dat jaar op 215 kilo per inwoner.

Wat is er dan in hemelsnaam aan de hand in die gemeenten? In Reusel-De Mierden maken ze sinds 2015 gebruik van de tariefzak, ook wel 'dure zak' genoemd. Geen grote grijze container die voor een vast bedrag naar hartenlust kan worden volgestouwd (zoals in Valkenswaard), maar kleine, rode afvalzakken van 30 liter waar maximaal 5 kilo in kan. Die 'dure zak' kost 3 euro per stuk.

Dat bedrag prikkelt de inwoners om nauwkeurig hun afval te scheiden. Toegegeven: Reusel-De Mierden scoorde daarvoor ook al goed. In 2013 was het aantal kilo's fijn huishoudelijk restafval per persoon 97. Na invoering van de dure zak daalde dat naar 19 kilo.

De dure zak is het meest effectieve diftarsysteem. Effectiever dan bijvoorbeeld betalen per lediging van de grijze container. „De verklaring daarvoor is heel simpel", zegt onderzoeker Hoeben. „Een grijze container kun je nog eens flink aanduwen, maar zo'n zak scheurt uit. Vol is vol."

Ook de inwoners van het Land van Cuijk en Boekel werden door deze methode meesters in het afvalscheiden. De zes gemeenten (Mill en Sint Hubert, Boxmeer, Cuijk, Grave, Boekel en Sint Anthonis) in het gebied staan op een gedeelde tweede plek in de lijst van gemeenten in Brabant met het minste restafval.

Afvaldumpingen

Toch waren die extreem lage cijfers aanleiding voor de gemeente om in 2018 uitgebreid onderzoek te doen naar eventuele lekken in het systeem. Wat blijkt! Er zijn in Reusel-De Mierden meer afvaldumpingen dan in vergelijkbare gemeenten. Vijftig in plaats van dertig per jaar. Kanttekening: de onderzoekers vermoeden dat veel van die dumpingen worden gedaan door Belgen uit aangrenzende gemeenten.

Ook zijn er inwoners die zelf een bedrijfscontainer huren, hun afval op werk weggooien of meenemen naar familie. Hoeveel afval precies op die manier 'weglekt', krijgt de gemeente niet inzichtelijk. Aangezien de totale hoeveelheid afval per huishouden afgelopen jaren niet minder werd, lijkt het mee te vallen. Wat vooral opvalt is dat er direct na de invoering van de dure zak, minder restafval wordt weggegooid en meer gft en pmd. De 'kwaliteit' van het gft- en plasticafval in Reusel-De Mierden is gemiddeld. Het is dus niet zo dat inwoners ineens afval bij het plastic gooien dat daar eigenlijk niet hoort. Ze zijn gewoon beter gaan scheiden.

Mijlenver weg

Als diftar zo simpel en effectief is, waarom zijn er dan nog gemeenten waar inwoners al hun afval in één kliko gooien? „Niet iedere gemeente is geschikt voor zo'n systeem", zegt onderzoeker Hoeben. Kort gezegd: hoe stedelijker, hoe minder succesvol het zal zijn. „Neem Amsterdam, als je daar niet wilt betalen voor je afval, gooi je het gewoon in de gracht. Dat gaat makkelijker dan in een dorp waar iedereen elkaar kent." Nog iets: mensen hebben in flats en appartementencomplexen vaak simpelweg geen ruimte voor allerlei verschillende containers.

> **Ik denk erover om boven extra prullenbakjes neer te zetten. Een container voor oud-papier is ook handig**
>
> – Roelie Wouters, consument

„Daarom kun je Valkenswaard en Reusel-De Mierden eigenlijk niet met elkaar vergelijken", zegt Frans van Strijp, directeur bij afvalbedrijf Cure dat werkzaam is in Eindhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard. „Reusel-De Mierden is een plattelandsgemeente met bijna geen hoogbouw, de ander is een stedelijke gemeente die veel meer op Eindhoven lijkt." Valkenswaard en Eindhoven staan met 215 kilo op een gedeelde laatste plaats van Brabant als het gaat om aantal kilo's afval dat inwoners thuis weggooien.

Sommigen deskundigen pleiten ervoor om inwoners er niet meer mee op te zadelen, al dat gezeul met bakken en zakken. De sorteermachine zou dat veel efficiënter kunnen. De Valkenswaardse wethouder Theo Geldens verwacht dat de technologie van nascheidingsinstallaties waarmee grondstoffen worden gesorteerd, de komende jaren alleen maar beter en duurzamer zal worden. „Aan afvalbakken in de keuken valt weinig meer te innoveren." Reden voor de gemeente om samen met Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Valkenswaard, Den Bosch, Helmond, Oss, Meierijstad en de provincie Noord-Brabant te kijken of er van uit de markt belangstelling is voor het bouwen van een grote nascheidingsinstallatie in de regio.

Altijd voor- en nadelen

Dat is nog toekomstmuziek. De vele voorbeelden laten ondertussen zien dat inwoners wel degelijk kunnen bijdragen aan het doel: zoveel mogelijk zuivere grondstoffen voor nieuwe producten en zo min mogelijk verbrandbaar afval waarmee niemand iets kan. „Aan iedere vorm van afvalscheiden zitten voor- en nadelen", zegt Robbert Loos van de Vereniging van Afvalbedrijven. „Het is belangrijk dat gemeenten een systeem kiezen dat het beste bij ze past."

> **De technologie voor nascheiding wordt steeds beter. Aan afvalbakken valt weinig meer te innoveren**
>
> – Theo Geldens, wethouder Valkenswaard

Al die inspanningen ten spijt, wie naar de cijfers kijkt wordt niet bepaald vrolijk. De doelstelling van 100 kilo die eigenlijk voor 2020 gold, lijkt immers voor veel gemeenten nog ver weg. Maar het voorbeeld in Alphen-Chaam laat zien dat er hoop is. Aan enthousiastelingen als Roelie Wouters zal het niet liggen.

„Ik zit erover te denken om boven ook nog wat extra prullenbakjes neer te zetten. En een container voor het oud-papier, dat zou ook handig zijn."

▲ Steeds meer Brabanders hebben een kleine milieustraat in de keuken. Zo ook Roelie Wouters uit Alphen. FOTOGELIJKWAARDE